

## POSTANOWIENIE

Dnia 15 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z wniosku R. M.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.  
o rekompensatę,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 15 lipca 2020 r.,  
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 21 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie.**

### UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 21 stycznia 2020 r. odrzucił skargę kasacyjną ubezpieczonego R. M. od wyroku tego Sądu z dnia 24 października 2019 r. w sprawie o rekompensatę z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W motywach orzeczenia Sąd Apelacyjny wskazał, że podana przez ubezpieczonego wartość przedmiotu zaskarżenia w kwocie 38.603 zł, wyliczona w oparciu o wzór z art. 22 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1924, dalej jako ustawa pomostowa), stanowi w istocie równowartość rekompensaty. Tymczasem, zgodnie z art. 23 ustawy pomostowej, rekompensata nie jest samodzielny świadczeniem,

lecz dodatkiem zwiększającym kapitał początkowy ubezpieczonego, a w konsekwencji dodatkiem zwiększającym emeryturę. Wobec powyższego spór w niniejszej sprawie dotyczył tylko zwiększenia emerytury z tytułu prawa do rekompensaty. A zatem jest to sprawa o prawa majątkowe, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398<sup>2</sup> § 1 k.p.c.), którą ustala się jako różnicę wysokości emerytury z rekompensatą i bez rekompensaty. W tym stanie rzeczy ustalając wartość przedmiotu zaskarżenia pełnomocnik ubezpieczonego powinien obliczyć o jaką wartość zostałoby zwiększone świadczenie emerytalne z tytułu prawa do rekompensaty, tj. podzielić tę wartość przez średnie dalsze trwanie życia ubezpieczonego (218,90), a otrzymany wynik pomnożyć przez 12 bowiem w sprawach o prawo do świadczeń powtarzających się wartość przedmiotu sporu stanowi suma świadczeń za jeden rok (art. 22 k.p.c.). W ocenie Sądu Apelacyjnego ustalona w ten sposób wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi kwotę 2.116,44 zł (38.607,46 zł/218,90 x 12) i jest niższa od „progu kasacyjności” z art. 398<sup>2</sup> § 1 k.p.c., co skutkowało odrzuceniem skargi kasacyjnej.

W zażaleniu na to postanowienie pełnomocnik ubezpieczonego, zaskarżając postanowienie w całości, domagał się jego uchylenia i zasądzenia kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucono naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 398<sup>2</sup> § 1 k.p.c. w związku z art. 22 k.p.c., przez odrzucenie skargi kasacyjnej z uwagi na uznanie, że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa od progu kasacyjnego, w sytuacji gdy rzeczywista wartość przedmiotu sporu wynosi 38.608 zł i mieści się w progu kasacyjnym wskazanym w art. 398<sup>2</sup> § 1 k.p.c. Wartością przedmiotu sporu w niniejszej sprawie jest bowiem konkretne roszczenie pieniężne, tj. prawo do rekompensaty pieniężnej z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Pełnomocnik ubezpieczonego zaznaczył, że ubezpieczony dokonał wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia samodzielnie w oparciu o akta organu rentowego, zaś na żadnym etapie postępowania zarówno przed Sądem pierwszej jak i drugiej instancji powyższa wartość nie była weryfikowana. Możliwy zatem jest

błąd rachunkowy w obliczaniu wskazanej na wstępie wartości, gdyż jedynie organ rentowy jest w stanie dokonać prawidłowego wyliczenia wysokości przedmiotu sporu w oparciu o art. 22 ustawy pomostowej. W niniejszej sprawie zasadne jest zatem zwrócenie się do organu rentowego o precyzyjne wyliczenie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w tym przepisie. Zachodzi bowiem uzasadnione prawdopodobieństwo, że obliczona wysokość dodatku do kapitału początkowego będzie wyższa niż dokonana przez ubezpieczonego i przeliczona nawet w sposób wskazany w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia przewyższy próg kasacyjny wskazany w art. 398<sup>2</sup> § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest trafne w tym znaczeniu, że na podstawie dostępnych danych nie można zweryfikować wartości przedmiotu zaskarżenia.

Skarga kasacyjna - jako szczególny środek zaskarżenia wnoszony poza tokiem instancji od prawomocnych orzeczeń - musi spełniać wyznaczone ustawowo wymagania, które określają jej dopuszczalność. Takie wymaganie statuuje, między innymi, art. 398<sup>2</sup> § 1 k.p.c., zgodnie z którym skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach (z zakresu ubezpieczeń społecznych) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Przepis art. 398<sup>2</sup> k.p.c. ma przy tym charakter bezwzględny i nie jest dopuszczalne dowolne, zależne wyłącznie od woli stron „oznaczenie” wartości przedmiotu zaskarżenia po to, ażeby uzyskać uprawnienie do wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie, w której skarga taka jest niedopuszczalna. Z tego względu badanie wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w skardze kasacyjnej ma na celu sprawdzenie, czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość zaskarżenia wymaganą od skargi kasacyjnej według art. 398<sup>2</sup> § 1 k.p.c. i nie może być utożsamiane ze sprawdzeniem wartości przedmiotu sporu, o którym stanowią art. 25 k.p.c. i art. 26 k.p.c. O ile bowiem przepisy te wyrażają potrzebę ustabilizowania w postępowaniu cywilnym wartości przedmiotu sporu na potrzeby określenia właściwości rzeczowej sądu i wysokości należnych opłat sądowych, o tyle gdy chodzi o określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na użytek ustalenia

dopuszczalności skargi kasacyjnej potrzeba taka nie występuje, ważne jest natomiast, by rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy podlegały jedynie te skargi kasacyjne, których dopuszczalność przewidują przepisy procesowe, a nie niewłaściwe określenie wartości przedmiotu sporu przez stronę. W rezultacie nawet brak sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w apelacji nie eliminuje możliwości weryfikacji prawidłowości podanej wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej. Zgodnie z art. 398<sup>21</sup> k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym ma bowiem odpowiednie zastosowanie, między innymi, art. 368 § 2 k.p.c., który w zdaniu trzecim przewiduje, że przepisy art. 19-24 i art. 25 § 1 k.p.c. stosuje się odpowiednio. Oznacza to, że wskazana błędnie wartość przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia nie jest wiążąca dla postępowania kasacyjnego, a w rezultacie zarówno sąd drugiej instancji, jak również Sąd Najwyższy w ramach badania warunków formalnych skargi kasacyjnej może sprawdzić, czy podana w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia jest zgodna z zasadami jej ustalania zawartymi w art. 19-24 k.p.c. (por. postanowienia z dnia 2 lutego 2011 r., II CZ 197/10, LEX nr 738550; z dnia 26 stycznia 2012 r., III UZ 31/11, LEX nr 1130398).

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny uprawniony był do sprawdzenia podanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia, która *nota bene* została wskazana przez stronę wadliwie, jako równowartość rekompensaty. O dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje bowiem nie wartość rekompensaty, jak podano w skardze kasacyjnej, tylko różnica między wysokością emerytury pobieranej przez ubezpieczonego a emeryturą, jaką pobierałby, gdyby przysługiwała mu rekompensata z tytułu pracy w szczególnych warunkach, pomnożona przez 12 miesięcy (art. 22 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2019 r., I UZ 4/19, LEX 2633603). W konsekwencji konieczne jest ustalenie potencjalnej wysokości emerytury ubezpieczonego z uwzględnieniem rekompensaty, a to wymaga znajomości wysokości kapitału początkowego, który podlega następnie zsumowaniu z wartością rekompensaty (art. 23 ust. 2 ustawy pomostowej). Zwaloryzowana kwota tak obliczonego kapitału początkowego na dzień przyznania ubezpieczonemu emerytury daje wartość, na podstawie której możliwe będzie ustalenie wysokości emerytury, jaką pobierałby,

gdyby nabył prawo do rekompensaty (kwota zaewidencjonowanych składek na koncie z uwzględnieniem waloryzacji + kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego z uwzględnieniem rekompensaty podzielona następnie przez wskaźnik średniego dalszego trwania życia).

Poczynienie powyższych obliczeń nie jest możliwe bez uzyskania stosowanych danych od organu rentowego. Wprawdzie obowiązek precyzyjnego wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia spoczywa na skarżącym, który w rozpoznawanej sprawie określił ją błędnie jako równowartość rekompensaty, to jednak nie jest możliwe ustalenie z urzędu przez Sąd drugiej instancji wartości przedmiotu zaskarżenia w sposób ograniczający się tylko do skorzystania ze źródeł, które pobieżnie wyznaczają wartość przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2019 r., I UZ 14/19, niepublikowane). Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe zwrócenie się do organu rentowego o ustosunkowanie się do wskazanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia jest uprawnionym sposobem jej weryfikacji (por. np. postanowienia z dnia 2 kwietnia 1998 r., II UZ 24/98, OSNAPiUS 1999 r. nr 8, poz. 291 czy z dnia 2 sierpnia 2011 r., II UZ 27/11, LEX nr 1106736; z dnia 15 listopada 2018 r., I UZ 41/18, LEX nr 2577417).

Skoro pełnomocnik ubezpieczonego błędnie wskazał wartość przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego, to Sąd Apelacyjny - prawidłowo kwestionując tak podaną wartość - powinien zobowiązać organ rentowy do sporządzenia symulacji wysokości hipotetycznej emerytury ubezpieczonego /należnej mu z uwzględnieniem rekompensaty i dopiero dysponując powyższymi danymi, w tym kwotą emerytury faktycznie pobieranej przez ubezpieczonego, ustalić na podstawie art. 25 § 1 k.p.c. w związku z art. 22 k.p.c. z urzędu wartość przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2019 r., I UZ 4/19).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 394<sup>1</sup> § 1 i § 3 k.p.c. w związku z art. 398<sup>15</sup> § 1 k.p.c. postanowił jak w sentencji.